

45). — Margareta Tirolska ni dobila priimka Maultasch radi svojih velikih ust, ampak, kakor so novejšje preiskave dokazale, po svojem enako imenovanem gradu. — Prve naselbine na Kočevskem so bile po Elzejevi trditvi že l. 1339. — Pri poglavju o delitvi habsburških dežel bi moral pisatelj razločevati posamezne delitve, ker niso imele vse istega značaja. — »Bulla« se ne imenuje zlata škatlica, ampak cesarjev in pogosteje papežev pečat (Bresslau, Handbuch der Urkundenlehre, 939), potem se imenujejo tudi listine, na katerih vise svinčeni ali zlati pečati, bulle.

Fr. Komatar.

Žnideršič Franz, k. k. Professor: Zur Pflege der slovenischen Schriftsprache an österreichischen Gymnasien. (Separatabdruck aus dem LIII. Jahresberichte des k. k. Staatsgymnasiums in Görz), 1903. — V svojem spisu, ki ga je izdala minolo leto »Slov. Šolska Matica«, »O pouku slov. jezika. Njega dosedanje smeri in bodoča naloga«, sem poudarjal med drugim zlasti tudi potrebo preustrojbne učnega načrta za slovenski jezik na naših srednjih šolah. Da bi pa tam ustanovljene teze ne ostale mrtve besede, sem že v lanskem »Popotniku« naznanil, da mislim sklicati anketo, ki bi se bavila z omenjeno preosnovo, ter poprosil učitelje slovenščine, naj javijo o tem svoje misli. Zasebne moje skrbi so krive, da se je stvar zavlekla. Doslej se ni oglasil nihče z obsežnejšim predlogom. Radi tega je pozdraviti spis prof. Žnideršiča, ki je prvi posegel v to brez dvojbe aktualno stvar. Za presodbo posameznosti njegove razprave — ki bi si jo pa želeli slovensko — nam tu ne gre, a z veseljem poudarjam, da stoji g. profesor glede na staro slovenščino na mojem stališču: staro slovenščino iz učnega načrta, srbohrvaščino vanj!

Letos o Božiču bode zborovala »Slov. Šolska Matica«. Te prilike srednješolski učitelji ne moremo lepše porabiti, nego da se tedaj zberemo v Ljubljani v prijateljski sestanek ter izvolimo ožji odbor, ki naj bi sestavil o stvari referat.

Dr. Fran Ilešič.

Sokolska ideja in Slovenci je naslov brošurici, katero je spisal ob štiri-desetletnici »Sokola« v Ljubljani podstarosta »Sokolov«, g. dr. Vladimir Ravnihar. Brošurico, ki prinaša v velikih, markantnih potezah zgodovino sokolstva ter govori o lepem, idealnem smotru, ki ga ima, bode čital z zanimanjem vsakdo. Tople besede, s katerimi je pisana, navdušijo brez dvojbe za sokolsko idejo marsikoga, ki se dozdaj morda ni ogreval zanjo. Brošurica se dobiva v Ljubljani pri Jerneju Bahovcu na Sv. Petra cesti po 20 h.

Mali vitez (Pan Volodijevski). Tvrška Kleinmayr & Bamberg je razposlala 13. in 14. sešitek slovenskega prevoda tega obširnega Sienkiewiczzevega romana.

Šolska izvestja. Došla so nam razna šolska izvestja. Žal, da se radi prepičlega prostora ne moremo baviti z vsakim posameznim, dasi nudi to in ono kaj zanimivega. Naj omenimo samo nekatera. V izvestju c. kr. cesarja Franca Jožefa gimnazije v Kranju smo čitali interesantno in temeljito študijo »Narečje v Bočni in njega sklanjatev«, katero je spisal gospod profesor dr. Josip Tomiňšek in o kateri prinašamo strokovnjaško oceno na drugem mestu. Dalje prinaša izvestje c. kr. državne gimnazije v Ljubljani toplo pisano životopisno črtico o rajnem profesorju Vrhovcu iz peresa gosp. prof. Rajka Peruška, a v izvestju c. kr. II. državne gimnazije ljubljanske je prijavil gosp. profesor dr. Dragotin Lončar životopis Simona Rutarja

ter pregledno naštel vsa njegova dela. Tudi ta životopis je izšel v posebnem odtisku. — Zadnji dve izvestji izzivata pa tudi še v nekem drugem oziru našo pozornost. Pogledali smo nekoliko v statistiko obeh ljubljanskih gimnazij in pri tem naleteli na nekaj, kar nas je naravnost konsterniralo. Vzemimo najprej I. državno gimnazijo. V nemškem oddelku 1. gimn. razreda je uspelo še dokaj primerno število učencev. Drugače pa je v obeh slovenskih oddelkih. V teh je bilo s početkom leta vsega skup 111 dijakov, a sposobnih za višji razred jih je bilo konec leta samo 43!! Tudi na II. gimnaziji v tem pogledu ni nič bolje. Tu je bilo v dveh oddelkih prvega razreda, ki sta oba slovenska, začetkom leta skupaj 128 dijakov, od katerih jih je izdelalo le 49. Tudi tukaj torej jako nepovoljen uspeh! Kaj je tega krivo? Ni davno, kar smo čitali v nekem nemškem časopisu članek o tem, kako neumestna je v prvih gimnazijskih letih, ko se talentje še razvijajo, prevelika strogost. Želeli bi, da bi bil prišel ta članek mnogim pred oči! In zakaj se baš v slovenskih oddelkih tako postopa? Saj inteligence vendar še nimamo preveč! Vsekakor priporočamo izvestnim krogom gorenje številke v resen preudarek!

Narečje v Bočni in njega sklanjatev. Spisal dr. Jos. Tominšek. Ponatis iz »Jahresbericht des k. k. Kaiser Franz Joseph-Staatsgymnasiums in Krainburg, 1902./03.« 27 strani. — Odkar ni več Oblaka, tega odličnega graditelja naše historiške in dialektološke slovnice, je slovničarsko delovanje na tem polju precej zaostalo, in da bi ne bilo na platnicah »Cvetja« imenitnih jezikoslovnih črtic našega Nestorja-slavista, bi moral reči, da je celo zaspalo. Ni ga, ki bi dalje gradil na temeljih, ki jih je osnoval Oblak: proučevanje jezika naših starih piscev počiva in narečja se nadalje motajo, ne da bi kdo zabeležil njih stanje. Zato moramo tem pristrčneje pozdraviti dialektološko študijo dr. Tominška. V njej razpravlja o narečju svojega domačega kraja, žal, da le samo o sklanjatvi. Marsikdo bi rad izvedel tudi kaj o spregatvi in o skladnji; posebno zadnja stroka je nam Slovencem takorekoč še ledina in uspešno delo bo imel, kdor jo bo začel orati.

Tominškova razprava je vseskozi zanimiva in v marsičem poučna. Za vodilo mu je očitvidno bila Oblakova temeljita razprava »Zur Geschichte der nominalen Declination im Slovenischen« — saj se sam tudi čestokrat nanjo sklicuje — in tako je zabeležil vse sklanjatvene posebnosti narečja, ki se govori v Zadrecki dolini tam gori v jugozapadnem kotu Štajerske med Kranjsko in Koroško, mimogrede pa podal marsikaj prineskov k slovenskemu naglasju in glasoslovju. Tako n. pr. določuje za svoje narečje štiri naglaske, slično kakor v srbščini, v tem ko se v slovnicih vpoštevajo le trije. Navaja tudi, da se njega narečje zelo ogiblje ultima-naglasu in da daje prednost paenultima-naglasu. Kako nasprotje krepkemu gorenjskemu naglasu na zadnjem zlogu! Druga posebnost je ta, da ostaja naglas redno na istem zlogu, kjer ga ima beseda v nom. — Nadalje konstatira Tominšek dvojnost polglasnikov, da živita namreč v tem narečju dva prav ostro ločena polglasnika, eden trd, eden mehak. Za tenkoslušno uho dialektologovo je gotovo to fino razlikovanje velezanimivo, tembolj, ker nahaja v njem lepo analogijo za stslav. polglasnika. Omenjeno narečje tudi pozna zlogotvorni »l« in »n«, zlagotvorni »r« mu je pa tuj.

Tem naglasnim in glasoslovnim opazkam sledi glavni del razprave, deklinacija samostalnika in zaimka. Tu razmotriva pisatelj vse glasovne in oblične (morfologične) pojave in jih razlaga ali potom fonologije ali po analogiji. Kakor